

Љиљана Рогач Мијатовић¹
Факултет драмских уметности,
Универзитет уметности у Београду

027.7:[061:791/792(497.11)
02:316.722
COBISS.SR-ID 133441289

БИБЛИОТЕКА ФАКУЛТЕТА ДРАМСКИХ УМЕТНОСТИ КАО ИНСТИТУЦИЈА СЕЋАЊА: ПОВОДОМ 75 ГОДИНА ФАКУЛТЕТА ДРАМСКИХ УМЕТНОСТИ

Апстракт

Полазећи од одређења библиотека као институција сећања, у раду се на примеру Библиотеке Факултета драмских уметности испитују улога и значај факултетских библиотека и динамике институционалног сећања. На које посебне начине се библиотеке баве концептом сећања? Како библиотека осигурава од заборава оно што је важно за опстанак њеног идентитета? Пратећи своју историју скоро осам деценија, Библиотека Факултета драмских уметности има „дубока” сећања која условљавају њену садашњост и доприносе њеној будућности. Анализом Библиотеке Факултета драмских уметности показује се њена релевантност у призми културног памћења, на примерима основне грађе, драмских дела у рукопису, легата и поклона. Конзервација, одржавање инвентара и дигитализација показују се као важне претпоставке институционалног сећања у Библиотеци ФДУ.

Кључне речи

библиотеке, институције сећања, колективно памћење, интерпретација, Факултет драмских уметности

¹ ljrogac@gmail.com

Библиотеке: институције сећања и знања

Но било по дану или ноћу, моја библиотека је моје приватно царство, за разлику од јавних библиотека, малих и великих, а, такође за разлику и од фантомске електронске библиотеке према чијој универзалности остајем умерено скептичан. Географија и обичаји ове три врсте библиотека разликују се на много начина, премда им је свима заједничка очигледна и изричита намера да уједине наше знање и нашу машту, да групишу и расподеле информације, да на једном месту сакупе наше посредно стечено животно искуство... (Алберто Мангел Библиотека ноћу)

Библиотеке су, неоспорна је чињеница, далеко више од ормана са књигама. Библиотека се може одредити као сређена збирка књига и публикација, која припада приватним лицима или државним институцијама, или установама у којима се чувају збирке књига. Према карактеру свог књижног фонда, намени и друштвеној функцији, библиотеке могу бити националне, библиотеке високошколских установа, специјалне библиотеке, опште, научне, народне, школске, и сл. Библиотечка делатност обухвата прикупљање, обраду, чување и коришћење библиотечке грађе, као и пружање информација и података који се односе на грађу. Развојем интернета и дигиталних колекција, артикулисана је група институција културе под акронимом ГЛАМ (галерије, библиотеке, архиви и музеје) као институција са мисијом да обезбеде приступ знању, те да прикупљају и одржавају материјале културног наслеђа у јавном интересу.

Институција као што је библиотека прикупља широк спектар документа, од којих су сви прожети памћењем које их ставља у контекст и даје им значење. Ова карактеризација препознаје да се значења у предметима које сакупљамо, чувамо и стављамо на располагање треба тумачити и стога су контекстуална. ГЛАМ институције одражавају ову сложеност, преносећи документе који ће се различито разумети, тумачити и реинтерпретирати (Hjørland 2000: 30).

Институције сећања, укључујући библиотеке, преносе искуство и знање широм различитих димензија времена и простора, језика и обичаја; оне имају своја сећања, сачувана у збиркама и зградама (Burne 2015: 260). Оне указују и на оно што би требало да је део образовног канона једне заједнице, њеног колективног памћења и идентитета. У глобалном ин-

формационом друштву судбина традиционалних институција сећања доведена је у питање, док је на делу и делимични, и у неким случајевима потпуни, губитак иконографије памћења отеловљене у античкој, кришћанској и класичној традицији (Остен 2005: 12).

Библиотека је једно од места које оличава интелектуално, књижевно и духовно наслеђе заједнице; ту се писано памћење, са његовим значајем као темеља идентитета, може сагледати у потпуном облику. Библиотеке су места где постоји организација, екстернализација, контрола и употреба колективног памћења и културног сећања, укључујући различите дисциплине и књижевне жанрове (Јасов 2002: 41).

Унутар институција, можда најочигледнији ресурси за памћење су израда и одржавање писаних записа. Неколико примера безбројних типова укључују документарне и нумеричке записе, званичне обрасце, базе података, архиве библиотека, уговоре, ауторизоване биографије и историје и свете списе. Ово су ресурси за памћење. Међутим, памћење се не дешава све док се ови писани материјали заправо не користе у интеракцији (Linde 2008: 12).

На које посебне начине се библиотеке баве концептом сећања? Пратећи своју историју скоро осам деценија, Библиотека Факултета драмских уметности има „дубока” сећања која условљавају њену садашњост и доприносе њеној будућности. Како би се разумели природа као и последице процеса институционалног сећања у библиотекама, неопходно је осврнути се на институционалне оквире сећања и памћења.

Институционално сећање

Као и заборављање, памћење такође може бити активно и пасивно. Памћење је увек осмишљен однос према прошлости, везан за установе и медије који чувају и преносе садржаје из прошлости и помоћу којих се објашњавају механизми конституисања смисла прошлости (Куљић 2006: 11). Ради се о наративном аспекту културе који, како истиче Јан Асман (Jan Assmann) „везује јуче за данас тако што обликује искуство и сећање и одржава их у садашњости, допуњава сликама и причама неког другог времена и тиме ствара наду и сећање” (Асман Ј. 2011: 13).

Имајући у виду да је свако памћење (лично, друштвено, културно) селективно и да не постоји индивидуа или институција која може обезбедити потпуно памћење, поставља се питање критеријума према којима се та селекција спроводи. Бира се оно што је вредно памћења и на основу тих избора, материјала који су доступни, конструишу се културна сећања и идентитети (Traiser 1999: 221). Институције које се баве очувањем сећања и памћења суочавају се са изазовима дијалектике памћења и заборављања. „Инфраструктура” колективног памћења омогућује стварање односа са прошлошћу, чиме се потврђује перманентна друштвена условљеност оквира памћења (Irwin-Zarecka 2007).

У том контексту, отварају се нова питања везана за сећање, памћење и институције. Како институције памте? Како осигуравају од заборава оно што је важно за опстанак њиховог идентитета? Разматрајући динамику културног памћења, Алаида Асман (Aleida Assmann) разликује институције активног памћења, које се баве очувањем *прошлости као садашњости*, од институција пасивног памћења, које се баве очувањем *прошлости као прошлости* (Assmann, A. 2008: 98). Активно или „функционално памћење” (*Anamnesis*) чине подаци који су уз помоћ селекције испливали на површину, и обезбедили своје присуство у садашњости уз помоћ форми понављања (као што су симболичке праксе ритуала, традиција, артефаката, канона и сл.). Насупрот функционалном стоји „памћење-складиште” (*Eumenesis*) које је препуно наталожених података, најчешће изражених у формама које обезбеђују трајање, као што су музеји, архиви, библиотеке, књиге, слике, итд. (упор. Асман 2011: 68; Куљић 2006: 70). Тако се динамика памћења у институцијама које се баве памћењем – складиштењем, разликује од начина на који манифестације, на пример, учествују у реконструкцији прошлости и обликовању идентитетских образаца (Рогач Мијатовић 2012).

Може се констатовати да се библиотеке налазе „на пола пута” између активног и пасивног сећања, с обзиром на то да је њихова основна мисија сакупљање и преношење памћења и знања. То материјално нагомиланање представља извор сећања, чувања вековног наслеђа и уписивања нових сведочанстава.

Улога библиотеке као институције посвећене сакупљању материјала и очувању културног памћења и институционалног сећања је изузетна. Библиотеке су, у ствари, репозиторијуми сећања и знања, а књиге важна грађа у мозаику културног памћења и сећања.

Музеји и архиви, као и научне библиотеке јесу културална места на којима једно друштво чува остатке и трагове прошлости онда кад ови изгубе своје живе релације и контексте. Чим испадну из својих употребних контекста, они постају неми сведоци прошлости, коју специјалисти морају наново да тумаче. (Асман 2011: 62)

У првом приступу институционално сећање се сагледава као наратив о прошлости. Наратив је веза између начина на који институција представља своју прошлост, при чему је вредновање онога што се памти и како се памти у средишту самог процеса институционалног сећања. У другом приступу питање прошлости поима се као брига за опстанак али и као прилика за раст и развој институције.

Сећања су видљива у зградама, намештају и атмосфери институција. Каталози и записи о набавци и пореклу често нуде увид у личности које су биле укључене у те процесе. Сећање се преноси и кроз методе и навике запослених и њихова сећања на колеге и претходнике (Вурне 2015: 261). Оно што се нашло у институцијама „памћења-складишта“, на пример у библиотекама, може имати веома различите „животне путање“: од тога да у једном друштву и у једном тренутку буде потпуно заборављено, одбачено или расходовано, до тога да у неком другом контексту буде поново откривено и извучено на светлост дана. Тиме се продужава живот ономе што је привремено било потиснуто у заборав.

Улоге и значај факултетске библиотеке

Иако специфична мисија појединих библиотека варира у зависности од оријентације институције, постоји заједничка нит у концепту библиотека као институција знања. Библиотеке у основи постоје као демократске институције које прикупљају, организују, шире и чувају информације.

Многи међународни документи потврђују значај библиотеке на универзитету. У Извештају о универзитетима из 1921. године истиче се да се „карактер и ефикасност универзитета могу проценити према третману његовог централног органа – библиотеке“ (*University Grants Committee Report*, према Вранеш 2004: 17). У новије време, јавна свест о значају библиотека знатно је потиснута, као и свест о узајамној одређености самих факултета и библиотека. Библиотеке би требало да подржавају све функције факултета, од образовне и истраживачке, до функције интер-

генерацијског трансфера културе и наслеђа. Како истиче Александра Вранеш, „основна мисија универзитетске библиотеке јесте допринос развоју науке и високог образовања, као и ширење знања” (исто: 102).

Библиотека дакле, нема само функцију пасивне подршке наставним програмима на факултетима, већ она треба превасходно да буде активни чинилац у академском и културном животу њених корисника. У прилог тези о запостављености библиотека на факултетима стоји и констатација да у већини универзитетских институција библиотеке егзистирају под неадекватним просторним, финансијским и кадровским условима. То значи да библиотеке на факултетима најчешће немају адекватан и довољан простор за складиштење свог фонда, да често мањка број стручних и мотивисаних запослених, као и да неретко недостају финансијска средства за ову врсту делатности.

Библиотеку чине фонд, библиотекари, читаоци, простор и опрема заједно. Површина простора библиотеке условљена је између осталог обимом фонда, бројем студената и професора. Циркулација књига уместо „мртвог фонда” главни је предуслов да библиотека не буде тек неми сведок прошлости (пасивно „памћење-складиште”), већ активни учесник у обликовању културног памћења. Попуњавање библиотечког фонда је тек један поступак, док је ревизија библиотечког фонда још комплекснији, јер обухвата отписивање књига или њихово одлагање у депозит. У том процесу селекције, основни индикатор је период током ког књига није позајмљивана.

Поклони су посебан вид попуњавања библиотечког фонда. Специјалне колекције у библиотекама, у које спадају старе и ретке књиге, личне институционалне или завичајне збирке и легати, потврда су идентитета саме библиотеке и појединаца и институција који им предају своје збирке. Културна вредност легата лежи у карактеру књижевног фонда (време настанка публикације, тематска оријентисаност књига, и сл.). Међутим, легати осликавају и личност власника, његова интересовања, па и фрагменте приватног живота, те је вредност ових књига неспорна. Књига из легата не може бити још једна копија, јер се на њеним страницама често налазе белешке, опаске или скице дародавца, које датој публикацији додају вредност аутентичности.

У истраживању институционалног сећања библиотеке Факултета драмских уметности примењен је комбиновани наративни и аналитичко

синтетички модел, кроз приступе студија културе, студија библиотекарства и менаџмента у култури, у циљу свеобухватнијег сагледавања различитих нивоа институционалног сећања. Кључно питање у вези са анализом је: Како Библиотека осигурава од заборавља оно што је важно за опстанак њеног идентитета? Испитивању и анализи институционалног сећања Библиотеке приступа се кроз следеће нивое: наративи који прожимају институционално сећање, сећање које се односи на библиотечки фонд – легати и поклони (архивирање и чување) и сећање запослених (живо сећање).

Библиотека Факултета драмских уметности као институција сећања

Пратећи своју историју скоро осам деценија уназад, Библиотека Факултета драмских уметности испуњена је не само грађом, већ сећањима која обликују њен идентитет. Почетак рада Библиотеке Факултета драмских уметности (ФДУ) везан је за оснивање Академије за позоришну уметност 1948. године, те након пресељења у нову зграду Факултета драмских уметности на Новом Београду, где почиње и новија историја Библиотеке ФДУ (www.fdu.bg.ac.rs).

О Библиотеци ФДУ се, упркос њеној осведоченој историји, до сада готово уопште није писало, како у академској тако и у ванакадемској литератури. То указује на бар две претпоставке: прво, да библиотека на факултету као институција *per se* у савремено доба губи на значају пред осталим изворима информисања и знања, што је део ширих трендова у свету који се глобализује. И друго, да се улога и позиција библиотеке у ширем универзитетском контексту подразумевају и да у томе нема места за посебну теоретизацију и проблематизацију.

Уколико се пође од чињенице да у области пре свега драмских уметности (а затим и медија) у регионалним оквирима Факултет драмских уметности у Београду и даље представља основну референтну тачку у погледу образовних профила високошколских установа, јасно је да и сама Библиотека ФДУ у извесној мери томе доприноси. Библиотека ФДУ јесте важно место сећања, које чува континуитет са минулим епохама, ствараоцима и њиховим делима, у функцији изградње културног памћења и константног обликовања институционалног идентитета.

Библиотека ФДУ формирана је према гранском принципу, у оквиру Универзитета уметности у Београду. Њена матична библиотека је Универзитетска библиотека „Светозар Марковић” у Београду. Фонд Библиотеке ФДУ чине пре свега драмска дела, као и литература из области историје и теорије позоришта и драме, извођачких уметности, филма, уметности, медија, културе и науке; затим из области балета, плеса, сценског покрета и дикције, као и научне студије из филозофије, социологије и антропологије. У Библиотеци ФДУ постоје два кључна каталога: алфаветски и предметни – за монографије и за периодику, уз које су временом формиран и специфични каталози драмских дела, сценарија, годишњих и дипломских радова студената драматургије, камере, монтаже, филмске и телевизијске продукције и звука, као и магистарских, мастер и специјалистичких радова, и докторских дисертација (исто).

У Библиотеци ФДУ ускладиштено је преко 40 000 књига, од чега око 4000 чине студентски радови. Прва купљена књига *Дјела Марина Држића* према библиотечкој књизи инвентара датира из 29. септембра 1949. године. Најстарије издање у библиотеци јесте књига *Персијанци* од Есхила, купљена 20. октобра 1949. године (*Aeschylos' Perser*. Leipzig: Verlag von Wilhelm Engelmann, 1853.), са упоредним текстом готичом и на грчком језику. Најдрагоценије књиге у Библиотеци ФДУ су стара и ретка издања, као и драмски текстови у рукопису које су библиотеци поклонила београдска позоришта.

Драмска дела у рукопису као специфичност Библиотеке ФДУ

Оно што издваја Библиотеку ФДУ од осталих библиотека факултетског профила су нештампана (необјављена) драмска дела. Већи део ове грађе данас постоји само у овој библиотеци и то је чини посебном у још једном погледу.

Како истиче Драгица Бјекић, руководилац Библиотеке ФДУ, ова грађа је настајала тако што су позоришни редитељи често сами проналазили текстове за своје представе, преводили и адаптирали одређене комаде, додајући својеврсне редитељске експликације, мењањем текста, редоследа сцена и дијалога, тако да нека драмска дела ове колекције и нису интегралне верзије. Ова драмска дела су се појављивала у позориштима

као интерни материјал у недостатку штампаног дела. Рукописни материјал годинама се гомилао у позориштима и у неједнаким временским размацама поклањан је ФДУ.

Библиотека ФДУ на овај начин попуњава недостатак издавачке делатности у одређеним сегментима драматургије. Ова грађа, драмска дела у рукопису, изузетно је значајна за студенте ФДУ и за све професионалце у области драмских уметности. Као највећи и најтраженији део фонда Библиотеке ФДУ, похрањена је у Фонду и обрађује се на специфичан начин.

Драмска дела у рукопису (и нештампана дела), као приче из неког другог времена, пример су укрштања индивидуалних, колективних и институционалних сећања, у којима се обликује нови специфичан однос према прошлим искуствима. У оквиру ове колекције у Библиотеци ФДУ налази се, на пример, лични примерак драмског дела *Сан летње ноћи* (В. Шекспира) глумца Мије Алексића, који је он користио припремајући се за истоимену представу. У овом примерку драмског дела, налазе се, између осталог, десетине илустрација које је урадио славни глумац. Тако ово дело није само текст за сценско извођење, већ и артефакт из живота једног човека који у контексту места његовог чувања добија на посебном значају. Ова успомена, лични печат Мије Алексића претапа се у институционално сећање Библиотеке ФДУ, латентно и по потреби активно учествујући у трансгенерацијској комуникацији (студената, професионалаца, стручњака и сл).

Уз драмска дела у рукопису, посебну вредност Библиотеци ФДУ дају легати и поклони.

Легати и поклони у Библиотеци ФДУ

Библиотека ФДУ поседује седам легата професора са укупно 4.404 књиге, док је укупан број поклоњених књига 20.358 (унето у 6 инвентарних књига поклона). Из књига инвентара поклона, најстарије издање је књига *Јулије Цезар: трагедија у пет делова* од Шекспира (Београд, Штампарија Николе Стефановића, 1866.), као део легата проф. Душана Михаиловића. Прва Књига инвентара поклоњених књига бележи први поклон библиотеци 14. марта 1960. године, нажалост, без податка о поклонодавцу. То је књига Научимо енглески. *Let's Learn English* (New York: American Book, 1956) (исто).

Пракса поклањања књига Библиотеци ФДУ заступљена је од самих почетака. Међу поклонодавцима највише је било професора. Листа имена професора који су поклонили највише књига Библиотеци ФДУ уједно је сведочанство једне епохе у историји факултета: проф. Јован Христић, 529 књига; проф. Дејан Косановић, 211 књига; проф. Драган Клаић, 142 књиге; проф. Владимир Јевтовић, 140 књига; проф. Влада Петрић, 109 књига; проф. Огњенка Милићевић, 105 књига; проф. Љиљана Богоева, 104 књиге; проф. Љубиша Ђокић, 102 књиге; проф. Арса Јовановић, 101 књига; проф. Мирјана Миочиновић, 98 књига; проф. Мило Ђукановић, 98 књига, проф. Зоран Поповић, 115 књига, итд.

Поклањање књига је пракса која се одржала и у новије време, па је на пример у току обрада књига које су Библиотеци ФДУ поклониле проф. Александар Јовићевић и проф. Ксенија Радуловић.

Поред тога, уметничке и културне институције поклањале су публикације и књиге Библиотеци ФДУ, као што је и сама библиотека поклањала другим факултетским библиотекама у региону. Од институција које су највише поклањале књига Библиотеци ФДУ истичу се: Универзитет уметности у Београду, 910 књига; Југословенско драмско позориште, 739 књига; Народно позориште у Београду 515 књига, Позориште Атеље 212, 112 књига; Музеј Позоришне уметности Србије, 370 књига. Од домаћих библиотека, највише књига поклонила је матична Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 176 књига. Од страних културних центара, 219 књига поклон су Британског савета, 102 Америчке читаонице, док је Брадли универзитет (САД) поконио 112 књига Библиотеци ФДУ.

Библиотека ФДУ поседује седам легата професора Академије и истакнутих личности у области културе и образовања: Хуго Клајн, 329 књига; Владета Лукић, 222 књиге; Мило Ђукановић, 97 књига; Мира Траиловић, 177 књига; Мата Милошевић, 788 књига; Душан Михаиловић, 2090 књига и Огњенка Милићевић, 614 књига.

Свака књига која је део легата, има на насловној страни ознаку – печат легатара. Уколико Библиотека поседује само један примерак одређене публикације и то је легат, књига се не издаје тј. може се читати само у читаоници. Сваки легат је целина за себе и сваки има своју специфичну „тежину“; сваки је ризница и својеврсна прича о легатару, о ономе чиме се бавио, и шта је живео, о књигама које је волео. Легати представљају

додатну вредност за библиотеку, али и оптерећење због обавезе адекватног чувања, то јест просторних и техничких захтева.

Највећи легат у фонду Библиотеке ФДУ јесте легат Душана Михаиловића – Бата душе (1932–2001) са 2.090 књига. У легату се налазе готово комплетна издања у вези са Шекспировим делом, као и драмски текстови других аутора класика домаће и светске књижевности, књижевно-критички чланци, огледи и научне студије о позоришту и филму. Такође је присутан изузетан број збирки поезије и антологија домаће и светске поезије. Посебан значај легату дају књиге из историје позоришта на енглеском и руском језику.

Легат Мате Милошевића (1901–1997) садржи 788 књига. Легат чине пре свега драмски текстови домаћих и страних аутора, као и критички осврти књижевних дела, које је овај изврсни *homo teatralis* прикупљао током целог професионалног живота. У овом легату најзаступљеније су књиге о глуми и позоришту на различитим језицима.

Легат Огњенке Милићевић (1927–2008) броји 614 књига, поред којих је Библиотеци ФДУ за живота поклонила 105 књига. Легат чине добрим делом оригинална драмска дела, али су такође заступљене и књиге из области филозофије, теорије културе, теорије књижевности и сл. У овом легату се налазе и неке веома старе и ретке књиге, као што је књига с почетка XX века *Српска књига: њени продајци и читаоци у XIX веку*, бележио Стојан Новаковић (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1900. година).

Ови, и остали легати у Библиотеци ФДУ свестрано упућују на сећање и памћење. Они пре свега чувају сећање на значајне личности у историји позоришног живота ових простора, које су такође били угледни професори Факултета драмских уметности. Тиме се отварају хоризонти за културно памћење, које настаје из ових индивидуалних сећања и остварења, које се преноси са генерације на генерацију, константно надограђујући и институционално сећање и идентитет Факултета драмских уметности. Из перспективе корисника Библиотеке ФДУ, на пример студената, то на једном симболичком плану значи повезивање са сведочанствима о личностима које су професионални узор, и, том врстом преношења *прошлог у садашње*, обезбеђивање његовог (извесног) присуства у будућности.

Закључак:

будућност сећања и библиотека за нове генерације

Усвајање у оквиру културног памћења у институцијама као што су библиотеке пре свега је индивидуални чин, будући да се у овом процесу преплићу индивидуално и колективно. Генерације корисника библиотека (студенти, професори, истраживачи...) увек изнова усвајају прошлост са којом их везују књиге и грађа, усклађујући их према сопственим актуелним потребама (испити, настава, истраживања, итд.). Тиме се лично преплиће са колективним, а памћење се надовезује на процес обликовања и потврђивања идентитета институције. У тој интеракцији обликују се нови односи на плану индивидуално – колективно – институционално. Корисници библиотеке, читаоци, кључни су фактори у обликовању активног, „живог” културног памћења библиотеке. На основу анализираних грађе из фонда Библиотеке ФДУ указано је на начине како се укрштају индивидуална сећања са памћењем које нуди сама библиотека односно њен фонд.

Из перспективе саме институције, у одржавању институционалног сећања библиотеке кључну улогу имају конзервација и одржавање инвентара. Други важан предуслов институционалног сећања библиотека чине избор и активно вредновање, односно успостављање својеврсног вредносног канона. Тиме су обухваћени поновно читање и тумачење онога што је предмет памћења, као вид транскултурног и трансгенерацијског преношења и повезивања прошлости и садашњости. Процеси у оквиру институционалних структура путем којих библиотеке сакупљају материјале који ће коначно бити део сећања изузетно су сложени.

Актуелни процеси дигиталне трансформације и развој информационих технологија омогућили су да библиотеке прошире своју мисију у пружању приступа знању кроз друге облике докумената, укључујући фотографије, звучне записе, филмове и саме текстуалне записе кроз дигитализоване медије. У склопу процеса дигитализације, поставља се следеће питање: Да ли ускладиштено значи заборављено? Проблем опстанка библиотека је у вези са трагањем за оптималним решењима коришћења информационих технологија (процеса дигитализације), односно неопходности сарадње „старих” и „нових” технологија (Савић 2010). Ово су неки у низу изазова са којима се библиотеке на факултетима сусрећу у обезбеђивању услова и начина за очување институционалног сећања.

За разлику од првих дана своја постојања, када је основна брига била попуњавање фонда, данас се Библиотека ФДУ суочава са изазовима везаним за складиштење и конзервацију грађе у фонду. Наталожени вишак књига јавља се као један од највећих изазова услед недостатка простора, што резултира недоступношћу грађе, и то пре свега легата и поклоњених књига. Реперкусије овог процеса гомилања који траје могу се обухватити појмом „мртвог фонда” који губи сваку везу са садашњошћу и губи на својој употребној вредности.

Једна од мера за одржавање библиотечког фонда је ревизија, којом се утврђује стварно бројчано и физичко стање инвентарисане библиотечке грађе. У Библиотеци ФДУ, врши се континуирано сваке четири године. Том приликом отпису подлежу утврђени минуси тј. нестале јединице библиотечке грађе у Фонду, дотрајале и неупотребљиве јединице које мерама техничке заштите не могу да се доведу у стање да могу бити даље коришћене, неактуелна библиотечка грађа, невраћене јединице библиотечке грађе услед немогућности њиховог повраћаја. Међутим, многе ускладиштене („напуштене” и „заборављене“) књиге из фонда и даље чекају да буду изнова класификоване и можда враћене у „живот”.

У погледу дигитализације, Библиотека ФДУ је у процесу дигитализације фонда. Од 1995. године Библиотека ФДУ ушла је у процес електронске обраде грађе (ММАРЦ програм), док и даље постоји и даље лисни каталог у који се улажу из програма штампани каталогски листићи. Библиотека ФДУ је укључена у софтверски систем COBISS и на тај начин ушла у виртуалну стварност електронских каталога и библиотека. У време у коме је доступност информација потпуни императив, овај изазов пред којим се налази Библиотека ФДУ неопходан је предуслов за одрживу делатност Библиотеке.

Анализирајући Библиотеку ФДУ у перспективи институционалног сећања, потврђује се њен значај не само као извора информација и знања у драмским уметностима, већ и шире, као оквира транскултуралне и трансгенерацијске комуникације. Библиотека ФДУ остаје упориште институционалног сећања Факултета драмских уметности, складиште сећања на изузетне личности и њихова остварења, који су уградили део свог личног идентитета у идентитет ове институције. За нове генерације, она представља изазов за откривање онога што је (привремено) прекривено „велом заборава”.

Литература

- Асман, Алаида (2002) *Рад на националном памћењу*. Београд: Библиотека XX век.
- Assmann, Aleida (2008) “Canon and Archive”, in: *Media and Cultural Memory*, eds. Astrid Erll and Ansgar Nunning, Berlin, New York: Walter de Gruyter, pp. 97–107.
- Асман, Алаида (2011) *Дуга сенка прошлости: култура сећања и политика повести*. Београд: Библиотека XX век.
- Assmann, Jan (2008) “Communicative and Cultural Memory”, in: *Media and Cultural Memory*, eds. Astrid Erll and Ansgar Nunning, Berlin, New York: Walter de Gruyter, pp. 109–118.
- Асман, Јан (2011) *Култура памћења*. Београд: Просвета.
- Byrne, Alex (2015) “Institutional memory and memory institutions”, *The Australian Library Journal*, 64:4, pp. 259–269.
- Вранеш, Александра (2004) *Високошколске библиотеке*. Београд: Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”.
- Irwin-Zarecka, Iwona (2007) *Frames of remembrance: the dynamics of collective memory*. New Brunswick / London: Transaction Publishers.
- Hjørland, Birger (2000) “Documents, memory institutions and information science”, *Journal of Documentation*, 56, pp. 27–41.
- Jacob, Chrisitan (2002) “Gathering Memory: Thoughts on the History of Libraries”, *Diogenes*, 49 (196), pp. 41–57.
- Конертон, Пол (2002) *Како друштва памте*. Београд: Самиздат Б92.
- Куљић, Тодор (2006) *Култура сећања*. Београд: Чигоја штампа.
- Linde, Charlotte (2008) *Working the past: Narrative and institutional memory*. New York: Oxford University Press.
- Мангел, Алберто (2008) *Библиотека ноћу*. Београд: Геопоетика.
- Остен, Манфред (2005) *Покрадено памћење. Дигитални системи и разарање културе сећања. Мала историја заборављања*. Нови Сад: Светови.
- Рогач Мијатовић, Љиљана (2012) „Игра светлости и таме – улога манифестација у обликовању сећања и идентитета града”, *Зборник Факултета драмских уметности* бр. 21, стр. 511–523.
- Савић, Ана (2010) „Библиотеке, музеји, архиви и прес клипинг сервиси: чувари културне баштине или информациони сервиси”, *Култура* бр. 129, стр. 115–131.
- Traiser, Daniel (1999) “You Must Remember This...; or, Libraries as a Locus of Cultural Memories”, in: *Cultural Memory and the Construction of Identity*, Dan Ben-Amos and Liliane Weissberg (eds.), Detroit: Wayne State University Press.

Ljiljana Rogač Mijatović
Faculty of Dramatic Arts, University of Arts in Belgrade

LIBRARY OF THE FACULTY OF DRAMATIC ARTS AS A MEMORY INSTITUTION – ON THE OCCASION OF THE 75TH ANNIVERSARY OF THE FACULTY OF DRAMATIC ARTS

Abstract

Starting from the perception of libraries as memory institutions, this paper examines the role and importance of faculty libraries and the dynamics of institutional memory on the example of the Library of the Faculty of Dramatic Arts. In what special ways do libraries treat the concept of memory? How does the library ensure that what is important for the survival of its identity is not forgotten? Tracing its history for almost eight decades, the Library of the Faculty of Dramatic Arts has deep memories that condition its present and contribute to its future. By using examples from the collection, dramatic works in manuscript, legacies and gifts, the analysis of the Library of the Faculty of Dramatic Arts shows its relevance in the prism of cultural memory. Furthermore, conservation, inventory maintenance and digitization are shown to be important prerequisites for the institutional memory of the FDU Library.

Keywords

libraries, memory institutions, collective memory, interpretation, Faculty of Dramatic Arts

Примљено: 4. новембра 2023.
Прихваћено: 20. новембра 2023.